

GETTO VE SOYLULAŞTIRMA KAVRAMLARI ÜZERİNDEN İSTANBUL FATİH BÖLGESİNİN İNCELENMESİ: ALİ KUŞÇU MAHALLESİ

Examination of Istanbul Fatih District through the Concept of Ghetto and Gentrification: Ali Kuşçu Neighborhood

Fateme**H**BADEL*

Hicran Hanım HALAÇ*

Öz

İstanbul, zengin kültürel mirasa sahip bir şehirdir. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğüne göre, Suriyelilerin bu şehre göç etmeye başlamasıyla birlikte yaklaşık yarım milyon kişi bu şehre yerleşmiştir. 30.000'den fazla Suriyeli Fatih bölgesinde yer almaktadır. İstanbul'un önemli bölgelerinden birisi olan Fatih ilçesi kültürel miras bakımından zengindir. Bu bölgenin kültürel mirasını herhangi bir değişikliğe karşı korumak, belediyenin esas görevlerinden biri olmalıdır. Bu çalışmanın amacı, Suriyelilerin bu bölgeye göç ettikten sonra tescilli ve tescilsiz yapıların statüsünün yanı sıra hâkim dil, giyim tarzı ve kültür dâhil olmak üzere, bölgedeki yaşanan değişimleri soylulaştırma ve gettoların oluşumu açısından incelemektir. Araştırmanın amacı çerçevesinde, Fatih Camii'nin çevresinde bulunan sokaklarda, tarihsel bağlamda meydana gelen değişiklikler tespit edilerek yapılan değişikliklerin detayları tartışılmıştır. Gözlem ile toplanan veriler kullanılarak ve bu alandaki tescilli binaların geçmiş yıllardaki durumları karşılaştırılarak, bölgenin ticari bağlamında yapılan değişiklikler değerlendirilmiştir. Bu araştırma, tescilli binaları kültürel değişimden korumanın önemini vurgulamaktadır. Suriyelilerin bu bölgeye ani göçünden sonra hem kültürel mirasın bir parçası sayılan tarihi yapılar alanında hem de bölgenin hâkim kültürü açısından değişiklikler yaşanmıştır. Yapılan değişikliklerin incelenmesi ile Ali Kuşçu bölgesinde Suriyelilerin göçünden sonra Suriye gettolarının oluştuğu tespit edilmiştir. Ayrıca bu alandaki soylulaştırma kavramı incelendiğinde soylulaştırma olgusunun oluştuğu anlaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: kültürel miras, Suriyeli göçmen, İstanbul Fatih bölgesi, soylulaştırma, getto.

* Doktora Öğrencisi. Eskişehir Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Eskişehir/Türkiye. E-posta: fateme.badel@gmail.com. ORCID: 0000-0003-2338-7407.

* Prof. Dr., Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Eskişehir/Türkiye. E-posta: hhalac@eskisehir.edu.tr. ORCID: 0000-0001-8046-9914.

This article was checked by Turnitin.

ABSTRACT

Istanbul is a city with a rich cultural heritage. According to the Directorate General of Migration Management of the Ministry of Interior, approximately half a million people settled in this city after the Syrians migrated to this city. More than 30,000 Syrians live in the Fatih region. Fatih district is one of the most important regions of Istanbul, which has an ancient cultural heritage. Protecting the cultural heritage of this region against any change should be at the top of the priorities and one of the main tasks of the municipality. The aim of this study is to examine the cultural changes in the region, including the dominant language, clothing style and culture, as well as the status of registered and unregistered structures after the Syrians migrated to this region, in terms of gentrification and the formation of ghettos. Within the scope of the research, the historical changes in the streets around the Fatih Mosque will be determined and the details of the changes will be discussed. The changes made in the commercial context of the region are discussed by using the data collected by observation and comparing the status of the registered buildings in this area in the past years. This research highlights the importance of protecting registered buildings from cultural change. After the sudden migration of Syrians to this region, there have been changes both in the area of historical buildings, which are considered a part of the cultural heritage, and in terms of the dominant culture of the region. According to the research of the changes made, it was determined that the Syrian ghettos were formed after the migration of the Syrians in the Ali Kuşçu region. In addition, when the concept of gentrification in this area is examined, it is understood that the phenomenon of gentrification has occurred in this area.

Keywords: cultural heritage, Syrian immigrant, Istanbul Fatih district, gentrification, ghetto.

Giriş

2010'da Arap Baharı'nın patlak vermesinden sonra zorunlu göç dalgaları tetiklenmiş ve savaş mağdurları güvenlik ve barış için yerleşim yerlerini terk etmek zorunda kalmıştır. Türkiye'deki kayıtlı Suriyeli mülteci sayısı ile biyometrik veri sistemi 3 milyon 630 bin 767 kişiye ulaşmıştır. Bunların 555.951'ini İstanbul'da yaşarken, 30.747 kişi Fatih'te yaşamaktadır (URL-1). Suriyelileri misafirperver bir şekilde karşılayan Türkiye, yerinden edilme sürelerinin uzamasıyla birlikte Suriyelilerin misafir olmadığı gerçeğiyle karşı karşıya kalmıştır (Dinçer vd., 2013: 34). Dokuz yıl sonunda geçici koruma altındaki Suriyelilerin sayısı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) tarafından, 27 Temmuz 2020 verilerine göre 3.604.226 olarak belirlenmiştir. Üçüncü ülkeye yerleştirilenlerin sayısı 16.285 ve ülkesine dönen Suriyelilerin sayısı 373.592'dir. AB'nin sınırlarını kapatması ve Suriye'deki durumun uzun bir süre

daha Suriyelilerin ülkelerine geri dönmeleri için uygun olmaması (İçduygu ve Ayaşlı, 2019: 216) yerinden edilme sürelerinin uzamasına neden olmuştur.

Fatih ilçesinin tarihi yarımada üzerinde ve Asya ile Avrupa'yı birbirine bağlayan bir noktada yer alması onu stratejik açıdan önemli hale getirmiştir. Tarih boyunca Roma, Bizans ve Osmanlı İmparatorluklarının merkezi olan Fatih, birçok önemli tarihi eser ve kültürel zenginliğe ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle Osmanlı döneminde kozmopolit bir nüfusa sahip olan Fatih, bu yapıyı somut ve somut olmayan kültürel miras değerleriyle yansıtmaktadır. İlçe, tarihi mirası ile Hıristiyan, Yahudi ve Çingene nüfusuna ev sahipliği yapmıştır.

Göçün diğer sonuçlarının yanında, yoğunluğa bağlı olarak, kültürel etkileri de bulunmaktadır. Gerçekten de göç, kültürün mekânsal yayılmasının en önemli araçlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Göçmenler, göç ettikleri yerlerin kültürel özelliklerini değiştirebilmekte ve zamanla kendi kültürlerini yansıtan farklı bir kültürel peyzaj haline dönüşmesine neden olabilmektedirler (Südaş, 2014: 121). Bruslé ve Varrel, göçmenlerin yerlere kök saldıklarını ve yerlerin göç yollarının işaretleri olduğunu belirtmektedir (Bruslé & Varrel, 2012). Yani bu noktada yerler ve göçmenler arasında iç içe bir ilişki bulunmaktadır. Göçmenler kendi mekânlarını yaratarak mevcut mekânı istedikleri gibi değiştirmektedirler. Çok daha geniş bir ilişkiler ve bağlantılar bütünü olan “mekân” içinde yerler, anlam kazanmış düğüm noktaları halindedir. Yarattıkları çeşitli ölçeklerdeki (bir bölgeden şehre, bir sokaktan bir kapalı siteye ya da daha küçük bir mekân birimine değin) yerler aracılığıyla göçmenler, “nereden geldiklerini, kim olduklarını ve katıldıkları toplum ile ilişkilerini” de yansıtır. Bir başka ifadeyle göçmenler, göç ettikleri bölgelerde kültürlerini yayarlar. Fikirlerin, yeniliklerin ve davranışların mekânsal genişlemesi, kültürel yayılmaya atıfta bulunmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2012: 98). Göç, kültürün mekânsal yayılması için en önemli araçlardan biridir. Kültürel yayma yoluyla, bir grup insanın kültürel özellikleri tüm boyutları ile (mimarî, din, dil, yeme-içme alışkanlıkları vb.) mekâna yansıtılabilmekte ve göç yerlerinde gözle görülür değişiklikler meydana getirebilmektedir. Böylelikle göçmenler, oluşturdukları “yerler” üzerinden göç ettikleri bölgelerde mekânsal bir değişikliğe neden olurlar ve bunu “başka bir yere” dönüştürebilirler (Kaya, 2014: 130).

Fatih bölgesi, kültürel miras açısından önemli bir bölgedir ve bu nedenle korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanması bu şehir için özel bir önem taşımaktadır. Son yıllarda bölgedeki Suriyeli göçmenlerin varlığı, düşük konut

ve kira maliyeti de dâhil olmak üzere çeşitli nedenlerle artmıştır. Fatih bölgesinin bazı mahallelerinde Arapça yazıları, geleneksel Arap kıyafetlerinin ve yalnızca Arapça duyulabilen günlük konuşmaların varlığı gibi değişikliklerle ilgili endişeler mevcuttur. Bir ülkenin kültürel mirasının korunması, kültürel kimliğini korur ve göçmenlerin bir ülkenin kültürel değerlerine ilişkin farkındalığı, kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere sunulması için önemlidir. Göçmenlerin farkındalığını artırmak ve katılımları için uygun bir ortam yaratarak ev sahibi ülkenin kültürel mirasını korumak, sosyal uyumu sağlar ve göçmenlerde yerleştikleri bölgenin kültürel mirasına uyum ve bilinç oluşturur. Göçmenlerin kümelenmesinin artması bölgede kademeli kültürel değişimlere neden olmuş ve bölgenin somut ve somut olmayan kültürel mirasını etkilemiştir. Fatih'te bulunan Ali Kuşçu bölgesinde, Suriyeliler tarafından gerçekleştirilen kültürel ve o bölgenin sosyal bağlamındaki değişimler, Suriye gettolarının ortaya çıkışına işaret etmektedir. Kiraların artması nedeniyle bölgeden Türklerin göçü ve yerlerine daha fazla kira ödeyen Suriyelilerin geçmesi soylulaştırma kavramına göre bu çalışmada incelenmiştir.

1. Fatih Bölgesinde Suriyelilerin Varlığı

Fatih ilçe sınırlarında yaşayan Suriyeli nüfus, Akşemsettin, Aksaray, Ali Kuşçu ve Molla Gürani Mahallelerinde kümeler oluşturmuştur. Fatih Belediyesi Kültür ve Sosyal İlişkiler Müdürlüğü'nden alınan bilgiye göre, Fatih İlçe Belediyesi, Akşemsettin, Aksaray, Ali Kuşçu ve Molla Gürani sınırları içerisinde Geçici Koruma kapsamında kayıtlı 30.747 Suriyeli nüfusunun (27.672 kişi) % 90'ı Fatih İlçe Belediyesi ilgili cadde ve ilçelere yoğunlaşarak Suriyeli kümelenmeler oluşturur (Kavas vd., 2019: 47).

Şekil 1. Akşemsettin, Aksaray, Ali Kuşçu ve Molla Gürani Mahalleleri (Kaynak: Open Street Map, 2020).

Belediye yetkililerinden alınan bilgilere göre bu mahallelerdeki Türk nüfusunun yoğun Suriye göçü nedeniyle, 2013 yılında azaldığı, 2016 ve 2017 yıllarında nüfusta bir canlanma yaşandığı belirtilmiştir. Mahalle ölçeğinde kayıtlı Suriyeli nüfusa ilişkin herhangi bir veri sistemine sahip olmayıp ilçe genelinde yaptıkları saha çalışmaları sonucunda bu sayılara ulaştıklarını belirtmişlerdir.

1.2. Ali Kuşçu Mahallesi Durumu

Fatih ilçesi Ali Kuşçu Mahallesi Suriye nüfusunun yoğunlukta olduğu bir mahalledir. Mahalle sınırları içerisinde yer alan “Malta Çarşısı”, “Suriye Çarşısı” adını almıştır. Saha gözlemlerine göre, Fatih Camii’nin batı tarafının hemen bitişiğinde yer alan tarihi Malta Çarşısı, 2013 yılından itibaren Suriyeli esnafların yoğunlukta olduğu bir çarşıya dönüşmüştür. Bu nedenle son dönemlerde çarşı, “Suriye Çarşısı” olarak da bilinmektedir. Baharatçı, dondurmacı, restoran, kuyumcu, fırıncı gibi Suriyeli işletmecilerin yoğunlukta olduğu çarşıda, (Türk işletmeler hariç) tüm işletmelerin tabelaları Arapçadır. Bu bölgede Fatih İlçe Belediyesi’nin tabelalara yönelik almış olduğu kararın uygulanmadığı dikkat çekmiştir (Kavas vd., 2019: 51). Kısa bir süre içinde bu bölgeye şiddetli bir Suriyeli göçü yaşanmış ve kalabalık nüfus nedeniyle hızlı değişimler yaşanmıştır. İş, eğitim vb. için göçmen gruplarının oluşturulması bölgede yeni bir kültürel bağlam yaratmıştır. Türkçe bilmedikleri ve nüfusları fazla olduğu için topluma entegre olmaya gerek olmadığını düşünen göçmenler kendi vatandaşlarını iş ve iletişim için tercih etmektedirler.

Görsel 1. Arapça graffiti, Malta Çarşısı Sk. Ali Kuşçu (Yazarlar arşivi).

Bölgede bulunan Araplar, günlük tüketim ihtiyaçlarını mevcut Türk toplumu ile bütünleşmeden ve iletişim kurmadan, Arap dükkânlarından ve kurumlarından temin etmektedirler. Ayrıca bulunan sosyal ortamı ise kendi zevklerine ve kültürlerine göre değiştirmektedirler. Bölge halkının memnuniyetsizliğine neden olan bu bölgede yapılan en önemli değişikliklerden biri, tabela ve resimlerde kullanılan alfabe değişikliği de dâhil olmak üzere böl-

genin egemen kültürel bağlamının değişmesidir. Fatih Camisi'ne bağlanan sokaklarda bölgenin kültürel bağlamı geçmişe göre değişmiştir. Suriyeli göçmenlerin sosyal dayanışması ve topluma uyum sağlamamaları bölgede yeni bir kültürel atmosfer yaratmıştır.

1.3. Fatih'te Soylulaştırma Olgusunun Araştırılması

Bir kentsel dönüşüm kavramı olan soylulaştırma İngilizcede “gentrification” terimi ile kullanılmakta olup Türkçede “soylulaştırma” terimi ile karşılık bulmaktadır (Çeker ve Belge, 2015: 80). Soylulaştırma, çoğunlukla kent içinde merkezî konumda yer alan, tarihi ve estetik değeri olan konut alanlarının bulunduğu bölgelerde fiziki ve sosyal değişimin yaşandığı bir yer değiştirme sürecidir. Ekonomik ve mekânsal boyutlarıyla yeni bir kent sınırı çizen soylulaştırma, bir süreçtir ve bu süreç kent merkezlerindeki fiziki yapının, sosyal sınıfın ve mülkiyet yapısının değişmesi şeklinde gelişmektedir (Smith, 2006: 13). David Ley'e göre de soylulaştırma sürecinde iki önemli hareketlilik evresi bulunur: Birinci evreyi; yaşam tarzları gereğince kent içinde ve kent kültürü ile yaşamak isteyen öncüler oluştururken -sanat profesyonelleri, medya çalışanları, öğretim görevlileri vb.-, ikinci evrede ise yatırım amacıyla gelenler etkin olur. Bu iki evre paralelinde değerlendirildiğinde alternatif yaşam öncülerinin başı çektiği bir süreç olmanın yanı sıra soylulaştırma, özü gereği de uluslararasıdır (Smith, 2015: 29). Basit bir tanımla soylulaştırma; kentlerde yaşayan düşük gelirli grupların, konutların yenilenmesiyle orta ve üst gelirli gruplarla yer değiştirmesi olayıdır. Soylulaştırma kavramı çerçevesinde çalışma alanı olarak belirlenen ve nüfus büyüklüğü açısından dünyanın birçok devletinden daha kalabalık olan İstanbul'da; Fatih, Gaziosmanpaşa, Bağcılar, Kadıköy gibi 16 ilçede kentsel dönüşüm uygulanmaktadır. Bu bağlamda gerçekleşen değişim ve dönüşüm global ölçekte yaşanan soylulaştırma olgusuna örnek teşkil etmektedir. Düşük gelirli grupların ve yüksek gelirli grupların ekonomik güçleri ve çevresel algıları farklı olması sebebiyle mekân üzerinde farklı coğrafi görünümlere sahip konutları inşa ederler. İmar edilen mekân (mahalle, semt) da bu ihtiyaçlar doğrultusunda şekillenmeye başlar. Bu şekillenme beraberinde mekânın yenilenmesine ve ekonomik yönden değer kazanmasını sağlamaktadır. Arzının değer kazanması ise, kira ve konut değerlerinin artmasına neden olup bu alanlarda daha önce yaşayan düşük gelirli grupların yaşamasını zorlaştırmakta hatta imkânsız hale getirmektedir (Çeker ve Belge, 2015: 80).

Son yıllarda ise soylulaştırma, kent kültürünün ve geleceğinin tekrar gözden geçirilmesine neden olacak kadar güçlü olmaya başlamıştır (Smith, 1996: 34). Orta ve yüksek gelirli grupların şehir merkezine yönelmesi, burada

arazilerin finansal değerini artırmış ve bu mekânlara daha önce yerleşmiş yerli grupların yaşamasını imkânsız hale getirerek kent içerisinde sosyo-kültürel bir değişimin meydana gelmesine neden olmuştur. Kültür, yerleşim yerinin konumunu belirleyen asıl etken olmasa da, önemli bir faktördür (Pacione, 2009: 289). Soylulaştırma sürecini tek bir faktörle açıklamak mümkün değildir ve bunun sebebi ise soylulaştırmanın sadece şehir içinde basit bir hareketlilik olmayışı; kültürel ve ekonomik boyutları da içine almasıdır.

Şekil 2. Soylulaştırmayı Etki Eden Faktörler (Çeker & Belge, 2015: 80).

Mahalleye yeni yerleşen varlıklı sınıf, mahallenin maddi yönden değerlendirilmesine yol açacağı için, mahallenin eski yerlilerinin yer değiştirmesine sebebiyet verecektir. Soylulaştırma sürecinin ilk zamanlarında ekonomik yönden farklı sosyal statülere sahip grupların bir arada yaşaması sonucunda sosyal çatışmalar görülmektedir (Çeker ve Belge, 2015: 80). Kentin tarihi merkezine yakın bazı eski mahallelerin yenilenmesi, bu alanlarda güvenliğin sağlanması, şehrin sosyal ve ekonomik dokusunun iyileştirilmesi ve tarihi mekanların korunması için yerel yönetimler soylulaştırma sürecini etkileyen önemli bir faktör olabilir (Pacione, 2009: 289).

İstanbul'da soylulaştırma sürecinin altında yatan birçok tarihi, sosyal ve kültürel nedenler bulunmaktadır. Böylelikle İstanbul'un en popüler ve cazibe merkezleri olan, tarihi ve kültürel değerleri barındıran bölgeler, göçmenlerin yaşadığı yerler haline gelmiştir. Zaten eski olan bu bölgelerdeki konutlar, sonradan yaşanan ihmaller nedeniyle bu bölgelerin çökmesine neden olmuştur (Uysal, 2006: 77). Bu durumda yoksul gruplar yaşadıkları mahallelerde kentsel dönüşümden sonra oluşan fiziksel değişim, konut fiyatları, kira artışları vb. gibi problemlerden dolayı şehir içinde sürekli bir zorunlu iç göçe maruz kalmaktadır. Yoksul gruplar, yaşam koşulları nedeniyle imkânları düşük bölgelere yerleşmektedir (Çeker ve Belge, 2015: 80).

1.4. Getto Kavramı

Kavramsal olarak “Getto“; belirli bir dine, ırka, kültüre veya etnik kökene mensup kişilerin bir arada yaşadığı kentsel yapıyı çevre için kullanılan bir kavramdır (Karimi, 2011: 37). Tarihsel bağlamda, getto terimi ilk olarak 14. yüzyılda Avrupa’da yaşayan Yahudiler için kullanılmıştır; belirli bir dine, ırka, kültüre veya etnik kökene mensup kişilerin kendi istekleriyle veya istemeyerek yaşadıkları alanlarda izole edilerek ve sınırlandırılarak uygulanmıştır. Bu gettolar aynı zamanda asimilasyon ve etnik ve kültürel özelliklerin kaybına karşı direniş yerlerini de sembolize etmektedir (URL-2). Şehrin diğer yaşam alanlarıyla bütünleşmemiş ayrılmış kısımlarını ifade eden getto kavramı, sosyal ve mekansalın kesiştiği, sosyal olanı güçlendirerek homojen alanların yaratıldığı, kendine özgü yaşam tarzları ve sosyo-kültürel yakınlıklar kümesidir. Kentin heterojen yapısı içinde mekansal ayrışma, şehir uygulamasını ifade eder. 1980’lere kadar getto kavramı çoğunlukla etnik, dini, mezhepsel ve kültürel ayrımcılığın bir ürünü olarak belirlenmiştir; 1980’lerde kavram gerçek anlamının dışında kullanılmıştır. 2000’li yıllarda tüketim kültürünün bir parçası olan ve bir kentsel ayrımcılık modeli olan kapalı topluluklar, güvenli siteler modern veya zengin gettolar olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Bu nedenle, 1980 sonrası getto gerçek anlamı dışında kullanılmaktadır; etnik, dinsel, mezhepsel ve kültürel homojenlikleri içeren homojenliğini yitirmeye başlamış ve kavram bir sınıf ayrımı aracı haline gelmiştir.

Gettolaşmanın beş temel parametresini; i) izole alan, ii) mekansal ayırım, iii) homojen ilişkiler, iv) sosyal dışlanma ve v) nüfus yoğunluğu oluşturmaktadır (Kavas vd., 2019: 1). Kültürel kimlik, bir gruba ait kimlik veya aidiyet duygusudur. Bu duygu, bir kişinin kendi farkındalığının ve vatandaşlık, etnik köken, din, sosyal sınıf veya kendi farklı kültürüne sahip herhangi bir sosyal grup hakkındaki kişisel anlayışının bir parçasıdır. Kültürel kimlik, aynı kültürel kimliğe sahip hem bireyi hem de insan grubunu tanımlar (Ennaji, 2005: 19). Göçmenlerin sosyo-kültürel uyumunun sağlanamamış olması sonuçta onların toplumun genelinin sahip olduğu sosyal haklara ve yaşam standartlarına sahip olamamalarına neden olmaktadır. Bu da toplumdan izole bir yaşam sürmeleri anlamına gelmektedir. İzolasyon fiziksel olarak da gerçekleşmektedir. Göçmenler mekânsal açıdan da etnik gettolar oluşturarak bir arada ama toplumdan ayrı bir yaşam sürmektedirler (Castles & Miller, 2008: 261). Wacquant’a göre (2004), tarihsel olarak bilgilendirilmiş getto kavramı, “etno-ırksal tahakkümün ve kentsel eşitsizliğin toplumsal analizi için güçlü bir araçtır”. Gettolar, kendisini kolektif bilinç düze-

yinde ikirciklilik olarak ifade eden, dış düşmanlık ve iç yakınlığın hareketli ve gerilimli bir diyalektiğinin ürünüdür. Bir gettonun fakir olup olmaması demografi, ekoloji, devlet politikaları ve çevredeki ekonominin şekli gibi dış faktörlere bağlıdır. Tüm gettoların yoksul olmadığı ve tüm yoksul bölgelerin getto olmadığı göz önüne alındığında, gettolaşmanın analizi, şehirdeki gecekondu mahalleleri ve alt sınıf mahallelerinin incelenmesiyle karıştırılmaz ve yıkılmaz. Ayrıca, dışarıdan zorla izolasyonun getto içindeki sosyal mübadelenin ve kültürel paylaşımın yoğunlaşmasına yol açtığını ve bunun da dışlanmış kategori ile çevredeki nüfus arasındaki sınırın keskinleşmesine yol açabileceği belirtiliyor. Gettoların üretiminde ve bakımında devletin rolünün güçlü olduğu düşünülür ve hükümetin bu gettolarda yaşayan nüfus payını göz ardı etmemesi gerektiğine inanılır (Wacquant, 2004).

2. Araştırmanın Metodolojisi

Suriyeli göçmenler, Fatih Camii yakınındaki Ali Kuşçu bölgesinde önemli kültürel ve dilsel değişiklikler yapmıştır. Bu bölgenin ticari bağlamındaki görünüm değişiklikleri, kültür açısından yeni bir yapı oluşturmuştur. Bu bağlamda, birçok tescilli yapıya sahip olan bu alanın dokusundaki değişikliklerin incelenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle, Suriyelilerin bu bölgeye göçünden sonra meydana gelen değişimlerin yanı sıra bu makalede incelenen alanın, tarihsel bağlamında uygulanan değişikliklerin incelenmesi çalışmanın amacıdır.

Fatih Sultan Mehmet emri ile inşa edilen Fatih Camii, Süleymaniye Camii gibi Osmanlı kültürünün önemli bir sembolü olarak bilinmektedir. Araştırma için bu alanın tercih edilme nedenlerinden biri Fatih bölgesinin tarihi önemidir. Fatih Camii çevresindeki sokaklarda İslambol Caddesi, Fatih Caddesi, Başımam Sokağı, Malta Çarşısı sokağında bulunan ticari yapıların Suriyelilerin göçünden sonraki durumu incelenmiştir. Suriyelilerin bu bölgeye göçü tarihi ve kültürel bağlamda değişikliklere neden olmuş ve Suriyeli kümelenmeler yaratmıştır. Mevcut çalışmada kültürel ve sosyal göstergelerdeki değişimler incelenmekte ve bu göstergelere göre Ali Kuşçu bölgesinde, Suriye gettolarının olduğu araştırılmaktadır. Ayrıca kiranın artması ve dayatılan bedellerin ödenememesi nedeniyle bölge yerlilerinin göç etmesi ile bölgedeki soylulaştırma olgusu incelenmiştir. Türk esnaf ile yapılan görüşmelere göre, 2012-2013 yıllarında bölgenin 2020 yılına göre daha az ticari gelişmelerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu alanda değerli kültürel mirasın varlığı ve korunmasının önemi, bu alanın incelenme nedenini oluşturmaktadır.

Bu makalenin araştırma yöntemi, veri toplama yöntemlerinde hem nitel ve hem de nicel olanaklardan faydalanmayı sağlayan, karma araştırma yöntemi olarak belirlenmiştir. Gözlem yöntemi ile elde edilen veriler, tablolar halinde yorumlanmış ve raporlanmıştır. Fatih bölgesi incelendiğinde, Ali Kuşçu mahallesi çok sayıda Suriyelilerin yaşadığı ve ticaret yaptığı mahallelerden biri olduğu ortaya çıkmıştır. Detaylı inceleme sonrasında, Ali Kuşçu mevkiinde bulunan Fatih Camii'nin kuzey ve kuzeybatı tarafındaki sokaklar seçilmiştir. 2013 yılında bu alandaki ticari yapıların durumu incelenerek ve 2020 ile karşılaştırılarak, kültürel değişimler kayıt altına alınmıştır. Yapı Tescil Durum Haritasına göre, binalarda kayıtlı olan veya olmayan dükkânların durumu belirlenmiştir.

Araştırmanın literatür tarama kısmında birincil ve ikincil veriler kullanılmıştır. Mağazaların 2020 yılındaki durumu, bölgede gözlem yapılarak ve fotoğrafları Ekim-Kasım 2020 ayları arasında çekilerek kayıt altına alınmıştır. Daha sonra çekilen resimler bölgelere göre sınıflandırılmıştır. Saha çalışması sonucunda, değişen noktalar belirlenip, değerlendirme fişleri oluşturulmuştur, bölgede mağaza sahibi olan Türk esnaflar ile yüz yüze görüşülmüştür. 2013 ve 2018 yıllarına ait fotoğraflar, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin internet sitesi üzerinden toplanmıştır. Daha sonra ise 2020 yılında çekilen resimler, 2013 ve 2018 arşiv görselleri ile karşılaştırılarak, binalarda yapılan değişiklikler incelenip, veri olarak toplanmıştır. Tescilli ve tescilsiz binaların durumu ise, ikincil kaynaklar olarak, Fatih Belediyesi tarafından alınan Yapı Tescil Durum Haritasına göre elde edilmiştir.

Araştırma boyunca elde edilen veriler, SPSS programı ile analiz edilmiştir. Bu noktada, SPSS programı kullanılarak, elde edilen bilgiler kategorize edilerek makale konusunun amacına yönelik değişiklikler incelenmiştir. Yapılan Ki-Kare analiz sonuçları, tablolar halinde sunulup yorumlanmıştır. Microsoft Excel programı ile elde edilen grafikler makalede sunulmuştur.

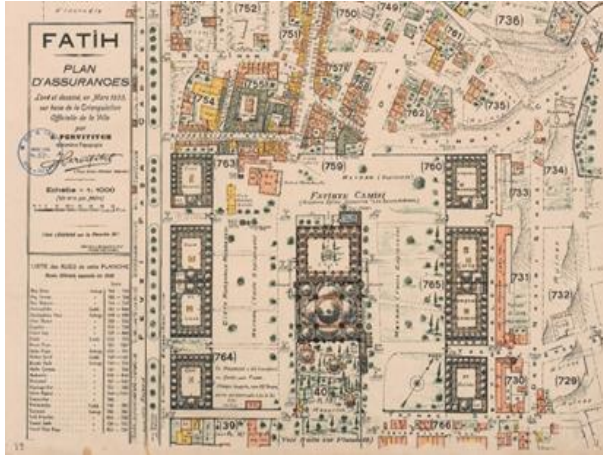
Ali Kuşçu semtinde bulunan Fatih Camii, İstanbul'un en önemli camilerinden biridir. Bu caminin kuzeybatısında birkaç dükkânın bulunduğu sokaklar ve caddeler mevcuttur. Son yıllarda Suriye çarşısı olarak da anılan Malta Çarşısı dâhil, bu araştırmanın çalışma alanı Fatih Caddesi, İslambol Caddesi, Malta Çarşısı Sokak, Başımam Sokak, Feraizci Sokakları kapsamaktadır. Şekil 3'te, tescilli binalar mavi, tescilsiz binalar sarı, çalışma alanına dâhil olmayan binalar gri renkte gösterilmiştir. Bu bölge, Fatih Camii'ne yakınlığı ve çok sayıda tescilli yapıya sahip olması nedeniyle önemlidir. Bu alanın ticari kullanımı, bölgedeki tarihi eserlerin korunmasından çok bölgenin ticari amaçlara odaklanmasını artırmıştır.

Şekil 3. İstanbul, Fatih ilçesi Ali Kuşçu Mahallesi

- Tescilli Bina
- Tescilsiz Bina
- Kapsam Dışı

Şekil 4'te 20. yüzyıl başı Pervititch Haritasında Fatih Külliyesi ve Fatih Camii'nin etrafındaki caddeleri göstermektedir.

Şekil 4. 20.Yüzyıl Başı Pervititch Haritasında Fatih Külliyesi ve Caminin Etrafındaki Caddeler (URL-3).

3. Araştırma Bulguları

3.1. Bölgedeki Suriyelilerin Varlığının Önemi

Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye artan eğilimi göz önüne alındığında, tüm göçmen nüfusun gelecekte ülkelerine dönmesi beklenmemektedir. Bu arada, göçmenler ve yerel halk arasındaki kültürel etkileşimler, bölgede

kültürel bir ayrımın oluşmasına neden olmuştur. Bu alandaki çalışmalar incelendiğinde, Suriye'ye dönmek isteyen göçmenlerin, Türkçe öğrenmekle ilgili oldukları görünmemektedir. Bu göçmenler, ikamet ettikleri bölgeyi vatan olarak görmemekte ve ikamet ettikleri yere ait olma duygusu hissetmemektedirler. Göçmenlerin bu alanda varlığı, yaşam çevresine aidiyet duygusu taşıması, toplumla bütünleşememesi açısından önemlidir. Yaşayan çevreye aidiyet duygusunun olmaması, kültürel mirasın tahrip olma riskini artıracaktır. Çünkü insanlar toplumla kültürel dayanışma hissetmezler ve kendilerini ev sahibi kültürün koruyucusu olarak görmezler. Ev sahibi topluluğun kültürlerini kabul etmek zordur. Bu nedenle iletişim ve bir arada yaşama azalır. Aynı şekilde, gruplar ve kümeler oluşacak, ev sahibi ülkenin insanlarıyla iletişim kuramayan göçmenler için kültürel ve sosyal izolasyona yol açacaktır. Bu nedenle göçmenlere ev sahibi ülkenin dilini öğretmek kültürel ve sosyal kaynaşmaya neden olacak ve onların izolasyonunu önleyecektir.

3.2. Bölgedeki Suriyelilerin Göçünden Sonra Tarihi Dokudaki Değişiklikler

Ali Kuşçu bölgesinde Suriyelilerin varlığından sonra, binaların yapısında, ticaret türünde ve bölgenin kültürel boyutunda değişiklikler yapılmıştır. 2013 ve 2020 yıllarına ait mevcut fotoğraflar incelenerek, bu değişikliklerin eğilimi gözlemlenmiş ve kaydedilmiştir. Bu alanda tescil edilmiş binalar, restorasyon sonrası kullanımlarına devam etmiştir. Tescilli binalarda yapılan bazı değişiklikler bu yapıların yıkılmasına neden olmuştur. Klima, elektrik kabloları ve tente kullanımı bazı dükkânların cephelerine zarar vermiştir. Örneğin bu bölgenin tarihi eserlerinden biri olan Şekerci Han binasının cephesi, klimalar, elektrik kabloları ve kanopiler yerleştirilerek, Suriyeli işadamları tarafından tahrip edilmektedir. Bölgenin tarihi bağlamının korunması, ilgili belediyelerce yapılan mevzuatla yürütülecektir. Ayrıca geçtiğimiz yıllarda yerli bir kültürel kimlikten oluşan bu bölgenin dokusundaki değişimler artık bir Arap kültürel kimliği haline gelmiştir. Bölgenin kullanımının Türkçeden Arapça mağazalara çevrilmesi, yerli olmayan ürünlerin satılması, panolarındaki dilin değiştirilmesi ve günlük sohbetlerle bu tarihsel bağlamın mekansal kimliği kaybolmaktadır.

Ali Kuşçu bölgesinde nüfus artışının ardından, Türklerin sahip olduğu çok sayıda mağaza ve dükkânlarını Suriyelilere kiralamıştır. İslambol Caddesi'nde bazı Türk esnaflarla yapılan görüşmeler, Suriye göçünden önceki yıllarda bölgenin bugün sahip olduğu ekonomik refaha sahip olmadığını ortaya koymuştur. Bir Türk esnaf, "Suriyeliler bu bölgeye gelmeden önce

bugün yaptığımız gibi satış yapmıyorduk ve bu bölge unutuluyordu, onlar bu bölgeye geldikten sonra Suriyeli işçilerin işe alınması bu bölgedeki ticareti zenginleştirmiştir”, diyerek düşüncesini ifade etmiştir. Türk esnaf daha fazla para kazanmak istediği için kiralari artirmiştir, bu nedenle Türk esnafı bu bölgeden gitmek zorunda kalmıştır. Suriyeli tüccarlar dükkânları yüksek fiyatla kiralamıştır ve kendi ürünlerini satışa sunmuşlar. Mahalle esnafı ile yapılan yüz yüze görüşmede, bir esnaf, Suriyelilerin bazen Türkiye’ye ithal edemedikleri ürünler yerine Arapların sevdiği Türk ürünlerini sattığını belirtti. Başka bir vatandaş ise Suriyeliler bu bölgeye geldikten sonra daha çok Arapça konuştuklarını bu nedenle müşterilerinin çoğunun Araplardan oluştuğunu dile getirmiştir. Bu görüşmelere ek olarak, Hürriyet Gazetesi, 27 May 2018 yılında Mini Suriye başlığıyla yayınlanan bir makale şu şekildedir:

Muhammed, çarşıdaki çoğu esnaf gibi emlak ve kira fiyatlarındaki artıştan şikâyetçi: “Burası çok pahalı, ev fiyatları da dükkan fiyatları da çok artmış durumda. Bizden önceki Türk kiracıların ödediğinin en az iki-üç katını ödüyoruz. Mesela buranın fiyatı önceden 1600 liraydı, benden 5000 lira istediler.” Çarşıda kalan ender Türk esnaftan baharatçı Nevzat Temel, Suriyeli bir çırak çalıştırdığını belirterek, “Suriyelilerin gelmesi bizim için çok iyi oldu çünkü piyasa hareketlendirdiler, artık Türk’ten çok Suriyeli müşterim var” diye konuşuyor. Erkek berberi Cengiz Fındıklı’nın yanında çalıştırdığı üç kalfa da Suriyeli. Fındıklı, “Müşterilerin çoğu Suriyeli olunca Suriyeli kalfa çalıştırmak daha mantıklı” görüşünde. Aksa Kuruyemiş’in sahibi Hidayet Güven de Filistinli bir çırak çalıştırıyor: “Kirası beş kat artan yerler var. Türkler artık kiralayamıyor, Türk kiracısı olanlar da onları çıkarıp Suriyeli alıyor.” (URL-4).

3.3. Yapılardaki Değişiklikler

Eski haritalarda Süpürgeci olarak bilinen İslambol Caddesi, Fevzipaşa Caddesi’nden Fatih Camii’ sine girişlerden biri olarak kullanılmaktadır. İslambol caddesinde bulunan Şekerci Han, Afdalzadeh Camii gibi tarihi yapıların ve caddeye bağlı bazı yapıların varlığı, bu caddeyi kültürel miras açısından önemli hale getirmiştir. Caddeye kayıtlı binaların bir kısmı ilgili bakanlık gözetiminde koruma altına alınmış, bir kısmı da onarım ve tadilattan geçmiştir. İstanbul’un en önemli tarihi camilerinden biri olan Fatih Camii’ne yakınlığı nedeniyle bu alanın korunması, somut kültürel miras açısından büyük önem taşımaktadır. İstanbul Belediyesi web sitesinde yer alan resimlere göre, 2013 yılında bu caddedeki binaların çoğu Türk esnaf için ayrılmıştır. 2013 ve 2020 görüntüleri karşılaştırıldığında, tarihi ve tescilli binaların

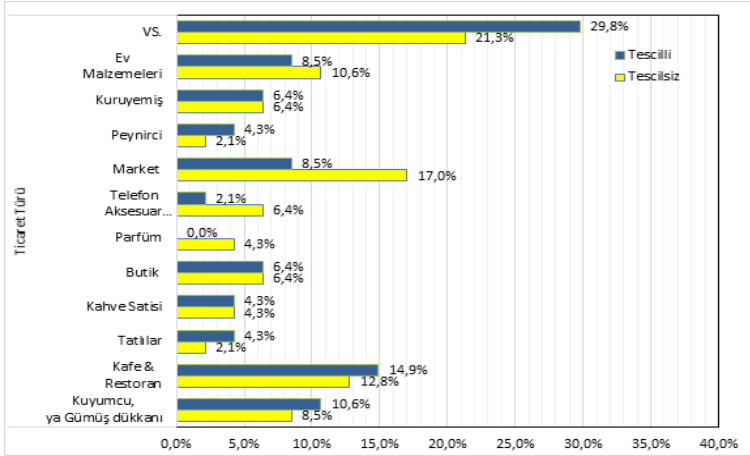
cephelerinde yapılan değişiklikler dikkat çekicidir: Klima, panel montajı, duvarlara uygun olmayan harç kullanımı, su çıkış borularının döşenmesi vb. bu alanda kayıtlı bazı binaların tahrip olmasına neden olmuştur. Son yıllarda bölgedeki Suriyeli esnafın varlığı ve bölgenin tarihi ve kültürel bağlamındaki değişim gazetecilerin dikkatini çekmiştir. Tescilli binalardan bazılarında yabancı esnaf tarafından izinsiz tadilatlar yapılmıştır. Arap tabelalar ve stillerinin varlığı bu tarihsel bağlama farklı bir yüz kazandırmıştır. Bölgede sosyal ve kültürel kimlik değişikliğini önlemek için belediye tarafından sunulan uyarılara rağmen, hala bazı noktalarda dış görünüşlerde değişimler uygulanmaktadır. Haritada, Fatih Caddesi, Fatih Camii'nde biten bu alandaki eski caddelerden biridir. Tarihi yapısı nedeniyle bu caddeyi kültürel miras açısından önemli kılan birçok tescilli yapı bulunmaktadır. Bölgenin tarihsel bağlamındaki değişiklikleri ve zamanla kullanımdaki değişimlerini görmezden gelmek, bölgenin kültürel önemini yok edecek ve onu orijinal kimliğinden uzaklaştıracaktır. İstanbul'un en önemli tarihi camilerinden biri olan Fatih Camii'nin varlığı nedeniyle, bu bölge kültürel kimlik açısından oldukça önemlidir. Sonuç olarak bölgenin tarihi bağlamında ve kültürel altyapısında meydana gelen değişiklikler, kültürel kimliğin ve kültürel mirasın çökmesine neden olacaktır.

3.4. Yıllara Göre Değişim Analizi

2013, 2018 ve 2020 yılında, İslambol, Fatih vb. caddelerin resimlerine bakıldığında bazı mağazalar bugüne kadar faaliyetlerine devam etmiş ve kullanımlarında herhangi bir değişiklik gözlenmemiştir. İslambol Caddesi'nde, Türk esnaf tarafından işletilen bazı mağazalar, tescilli binaların görünümünde önemli değişiklikler yapmamıştır. Bu alandaki tescilli binaların tarihsel bağlamında profesyonel olmayan manipülasyonlar, orijinal bağlamda bir değişikliğe neden olmuştur. Konuyla ilgili uzmanlar olmadan uygunsuz renk ve malzemelerin kullanılması bu yapının tarihi değerlerini etkilemiştir. Örneğin Fatih Caddesi'nde esnafın bina cephelerine doğrudan müdahalesi, onların tarihi dokusunun bütünlüğünü bozmuş ve yeni bir kimlik yaratmıştır. Sadece kültürel perspektifini değil, aynı zamanda bölgenin tarihsel bağlamını da değiştiren yeni bir kimlik oluşturmuştur.

3.5. Ticaret Türüne Göre Değişimler

Çalışma alanındaki dükkânlar incelenerek ticaret türleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Sonuçlar aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. Ticaret Türü

Tablo 1’de görüldüğü gibi, diğer bir ticaret türü (VS) sonrasında tescil edilen binalarda “Kafe ve Restoran”, diğer kullanımlar arasında bir iş modeli olarak %14,9 ile en yüksek orana sahiptir. Onu yüzde %10,6 ile kuyumcu ve gümüş satışları izlemektedir. Ev malzemeleri ve market, bu alandaki tescilli bina kullanımının %8,5’ine eşittir. Ayrıca, diğer kayıt dışı binalar arasında, diğer ticaret türlerinden sonra (VS), pazar % 17 ile en yüksek kullanıcı yüzdesine sahiptir.

3.6. Görsel Kirlilik Unsurlarına Göre Değişim Analizi

Çalışmada incelenen caddelerden elde edilen verilere göre bölgenin görsel kirliliğini değerlendirmek için (Tablo2) 5 faktör dikkate alınmıştır. Bu 5 faktörden mağazalar bir, iki, üç, dört ve beş kirlilik unsur olmak üzere kategorilere ayrılıp, değerlendirilmiştir. Ki-Kare analizi ile iki kategorik değişkenler karşılaştırılmıştır. P değerinin 0,05’ten küçük ($P < 0.05$) olduğunu gösteren tabloda elde edilen sayıya göre mağazaların milliyeti ile görüntü kirliliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir.

Elde edilen verilere göre 5 elementin tamamını içeren görüntü kirliliğinin % 100’ü yabancılara aittir. 4 unsuru olan görüntü kirliliğinin %45,5’i yabancılar ile ilgilidir. 3 kirlilik unsuru içeren görüntü kirliliğinin % 42,9’u yabancılar ile ilgilidir. 2 kirlilik unsuru içeren görüntü kirliliğinin %32,1’i yabancılar ile ilgilidir. 1 unsuru olan görüntü kirliliğinin %38,1’i yabancılar ile ilgilidir. Bu oranlarla karşılaştırmalı olarak Türk esnaf incelenmiştir. 5 elementin tümüyle görüntü kirlleticilerinin % 0’ı Türkler ile ilişkilidir. 4 elementin tümüne sahip olan görüntü kirlleticilerinin %54,5’i Türkler ile ilgilidir. Her 3 elementi de içeren görüntü kirleticilerinin %57,1’i Türkler ile ilgilidir. Her iki unsuru da

barındıran görüntü kirleticilerinin %67,9'u Türkler ile ilgilidir. 1 element içeren görüntü kirleticilerinin %61,9'u Türkler ile ilgilidir.

		Pollution Degree							
		Non-Turk				Turkish			
		Count	% within Nationality	% within Pollution Degree	% of Total	Count	% within Nationality	% within Pollution Degree	% of Total
Nationality	Extreme	8	100.0%	15.4%	8.4%	0	0.0%	0.0%	0.0%
	High	5	45.5%	12.8%	5.3%	6	54.5%	10.9%	6.4%
	Insignif	3	42.9%	7.7%	3.2%	4	57.1%	7.3%	4.3%
	Low	9	32.1%	23.1%	9.6%	19	67.9%	34.5%	20.2%
	Medium	16	38.1%	41.0%	17.0%	26	61.9%	47.3%	27.7%
Total		39	41.5%	100.0%	41.5%	55	58.5%	100.0%	58.5%

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	9.745 ^a	4	.045
Likelihood Ratio	11.871	4	.018
N of Valid Cases	94		

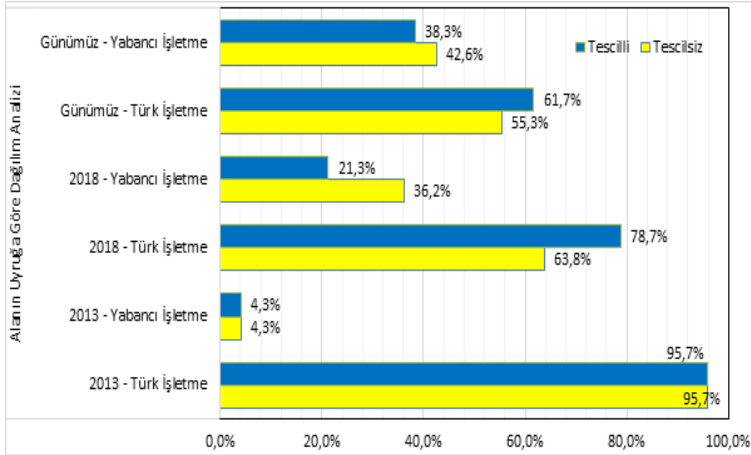
a. 5 cells (50.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2.49.

Tablo 2. Görsel Kirlilik Unsurları

3.7. Alanların Kullanımda Kültüre ve Uyuşma Bağlı Farklılıklar

3.7.1. Alanın Uyuşma Göre Dağılım Analizi

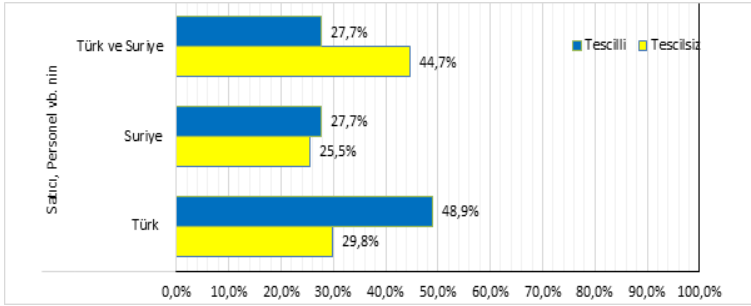
Mağazaların 2013, 2018 ve 2020 yıllarındaki fotoğrafları incelendiğinde ve esnaf türlerine bakıldığında, 2013 yılında (Tablo3) çalışma alanındaki dükkânların %95,7'sinin Türk esnaflarına ait olduğu ve bunların yalnızca %4,3'ünün yabancı esnaf olduğu tespit edilmiştir. (2013 yılı tescilsiz ve tescilli binaların yüzdesi aynıdır).

Tablo 3. Alanın Uyuşma Göre Dağılım Analizi

2018 yılında kayıtlı binaların %78,7'si Türk esnaf ve %21,3'ü yabancı esnafa aittir. Kayıt dışı binaların %63,8'i Türk esnaflarına, %36,2'si yabancı esnaflara aittir. 2020 yılında 2020'de kayıtlı binaların %61,7'si Türk esnaf ve %38,3'ü yabancı esnafa aittir. Kayıt dışı binaların %55,3'ü Türk esnaf ve %42,6'sı yabancı esnaftır. 2013'ten 2020'ye kadar mevcut verilere göre, çalışma alanındaki yabancı esnaflara kayıtlı binalarda %4,3'ten %38,3'e (%34 artışla) ve kayıt dışı binalarda %4,3'ten %42,6'ya (%38,3 artışla) yükseliş eğilimi göstermiştir. Türk esnafları da kayıtlı binalarda %34, kayıtsız binalar-

da ise %40,4 azalmıştır. Bu yüzdeler, çalışma alanındaki Türk esnaflarının varlığının 2013 ile 2020 yılları arasında azaldığını göstermektedir.

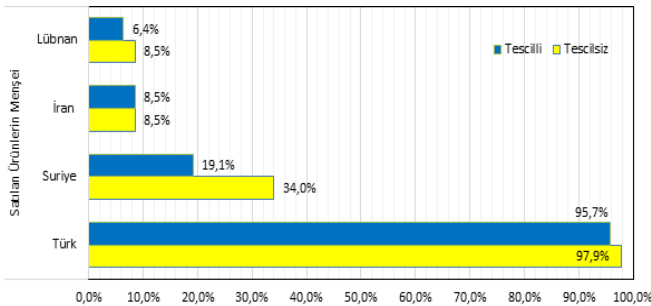

Tablo 4. Satıcı, Personel Vatandaşlık Durumu

Talo 4'te görüldüğü gibi, tescilli binalarda satıcıların ve mağaza personelinin %48,9'u sadece Türk vatandaşı ile çalışmaktadır. Bunların %27,7'si Suriyeli ve hem Türk hem de Suriyeli personeli olan dükkânların oranı ortak çalışan %27,7'dir. Tescilsiz binalarda, satıcı ve esnafların %44,7'sinde hem Türk hem de Suriyeli çalışanlar bulunmaktadır. Mağazaların %29,8'i sadece Türk ve mağazaların %25,5'i sadece Suriye uyruklu personele sahiptir.

3.7.2. Satışa Sunulan Ürünlerin Menşei

Dükkanların saha araştırması, çalışma alanında satıcıların Türk mallarının yanı sıra Suriye, İran ve Lübnan'dan malları olduğunu göstermektedir. Çoğu mağazada satılan ürünlerin seçimi Suriyeli müşterilere yöneliktir. Bu bölgedeki hurma, altın ve mücevher, tatlı, parfüm, fırın satışları Suriyeli müşterilerden gelen yoğun talep nedeniyle yüksektir. Dükkânlarda Suriye kahvesi, Lübnan ekmeği ve tatlıları, İran pirinci vb. eşyalar satılmaktadır. Tablo5 sonuçlarına göre, Türk malı mağazaların %97,9'unda satılmaktadır. Yüzdeler kombinasyon halinde gösterilmiştir. Tüm dükkânların %34'ünde Suriye malları satılmaktadır. Ürünlerin %8,5'i İran ve %8,5'i Lübnan'dan gelmektedir.

Tablo 5. Satılan Ürünlerin Menşei

3.7.3. Mağazalar ve Restoranların Değişiklikleri

Mağazalarda satılan ürünler Suriyelilerin istek ve zevklerine göre seçilmiştir. Arap ülkelerinden ve hatta Suriye'den ithal edilen yiyecekler Türkiye'deki mağazalarda satılmaktadır. Dükkânlar çoğunlukla Arap ülkelerinden ve hatta Suriye'den ithal edilen veya Türkiye'de yapılan baharat, çay, kahve, ekme ve atıştırmalık ürünleri satmaktadır. Restoran ve kafeler Arap tarzında olup, menüler Suriye damak tadına göre düzenlenmiştir. Suriyelilerin bu bölgeye göç etmesinden sonra restoranlara felafel, Şawarma, Arap fast food, Şam tatlıları gibi yiyecekler eklenmiştir. Çoğu Suriye yemeğinin baharatlı doğası nedeniyle yerli halk bu konudaki memnuniyetsizliğini ifade etmekte ve yerel halk ile göçmenler arasında lezzet farklılıkları nedeniyle bir tür gerginlik yaşanmaktadır. Bu bölgelerde Suriyeli restoranların varlığı göçmenler arasında arkadaşlık gruplarının oluşmasına ve sosyal ilişkilerinin güçlenmesini sağlamıştır. Göçmen grupları arasında oluşturulan güçlü bağ, sosyal grupların oluşmasına ve topluma entegrasyon gereksinimlerinin azalmasına yol açabilir.

Görsel 2. Suriyelilerin Yemek Tarzına ve Zevkine Göre Dükkânlar (Yazarlar arşivi)

Bu restoranlarının Suriyeli müşterilerini birbirine bağladığını, onlar arasında kurulan bağları sağladığını, “bağ kuran” sosyal sermayeye sahip olduğunu söyleyebiliriz. Fakat bir yerde “bağ kuran sosyal sermaye” arttıkça “köprü kuran sosyal sermaye”nin azaldığı varsayılmaktadır (Putnam, 2007: 137). İç grup ve dış grup ilişkileriyle de açıklanabilecek bu süreçte, bu mekânlar aracılığıyla Suriyeliler ve bölge sakinleri arasındaki mesafeler çoğalıyor olabilir (Eser, 2018: 172). Söylenen süreçte, aktarılan deneyimi ve soruları açmak, soylulaştırma, yemeğin soylulaşması ve “foodie” gibi kavramlarla mümkün olabilir. Soylulaştırma (gentrification) terimi 1964 yılında ilk kez Ruth Glass tarafından, orta sınıftan insanların işçi mahallelerine taşınmasını ifade etmek için kullanılmıştır (Glass, 1964). Soylu-

laştırmanın farklı şehirlerde farklı özellikleri bulunabilir, ancak “şehir içi yerlerde, işçi sınıfı mahallelerin asıl sakinlerinin yerlerinden edilerek, orta sınıf veya yüksek gelir grupları tarafından işgalini kapsayan” (Hamnett, 1984: 283) ekonomik, sosyal ve kültürel yönleri bulunan bir olgu olduğu konusunda fikir birliği vardır (Soytemel ve Şen, 2016: 85).

3.7.4. Kültürel Değişiklikler, Kahvehaneler ve Çayevleri Kullanım Değişiklikleri (Çayevi ve Kahvehanelerin Kültürü Açısından)

Görsel 3. Kahvehanelerin Suriye Tarzına Dönüştürülmesi (Yazarlar arşivi)

Çay kültürü, Türkiye’de yaşayan insanlar tarafından çayın yetiştirilmesi, hazırlanması, servis edilmesi ve içilmesi ile ilgili bilgi, beceriler, gelenek ve göreneklere temsil etmektedir. Çay sadece bir içecek değil aynı zamanda Türk günlük hayatı için temel bir sosyalleşme aracıdır. Çay servis etmek ve birlikte çay içmek dostluk, misafirperverlik ve nezaket göstergesidir. Çay servisi yapılan çay ocakları ve çay bahçeleri insanların buluştuğu, gündelik sohbetlerin yapıldığı özel mekânlardır.

Görsel 4. Çay Evlerinin Suriye Tarzına Dönüştürülmesi (Yazarlar arşivi)

Mağazaların 2013 ve 2020 fotoğraflarının incelenmesi sonrasında, bazı çay evlerinin veya Türk kahvehanelerinin kullanımını Suriye kahvehanelerine çevirdiği ortaya çıkmıştır. Kahvenin Türk kültüründe somut olmayan kültürel mirasın bir parçası olması nedeniyle Fatih’in tarihi bölgesindeki kahvehaneler ve çayhanelerinin kültürü büyük önem taşımaktadır. Türk

kahvehanelerinin Suriye kahvehanelerine kullanımındaki değişiklikler, bu tarihsel bağlamda egemen bir kültürün varlığına işaret edebilir (URL-5).

3.7.5. Dil Değişiklikleri (Tabelalar, Bilgilendirmeler, Satıcılar, İnsanlar)

İslambol Caddesi üzerinde çeşitli kullanımlara sahip dükkânların varlığı, vatandaşların bu bölgeyi gezmesine olanak tanımıştır. Bu caddede Arapça yazılı tabelaları görmek, Arapça sohbetleri dinlemek, Türkiye'nin bu bölgedeki kültürel ve dilsel yapısı ile tamamen yabancı bir hava yaratmıştır. Bu cadde İstanbul'un en eski semtlerinden biridir ve Fatih Camii, Fevzi-paşa Caddesi yakınında ve birçok tarihi eser arasında yer almaktadır. Dilin bir ülke kültürünün önemli ve ayrılmaz bir parçası olduğu ve somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında temel bir araç olduğu göz önüne alındığında, uzun vadeli değişimi ve insanlar arasında yabancı dillerin etkisi birçok kültürel değişime yol açabilir. Belediyenin Arapça işaretlerin kaldırılması için sarf ettiği çabalara rağmen, bu işaretler hala farklı Arapça desenler ve logolarla karşımıza çıkmaktadır. Yapılan gözlemlere göre bu tarz tabelalar çevredeki ve ara sokaklarda da görülebilmektedir. Mağaza bilgileri ve bazı restoran menüleri yalnızca Arapçadır ve Türk müşterilerle neredeyse hiç iletişim kuramazlar. Dükkânlardaki esnaf Arapça konuşmakta ve Arapça bilen işçileri tercih etmektedir. Diğer yandan "istismar" durumu da ortaya çıkabilmektedir. Zira kimi işverenler için Suriyeliler "ucuz işgücü" olarak görülmektedir. Ev sahibi ülkenin dili dışındaki sembol ve isimlerin kullanılması bölgeyi diğer bölgelerden ayırmakta ve kümelenmeye neden olmaktadır. Bu, nüfusu izole edebilir ve onları yaşadıkları topluluktan uzaklaştırabilir (Canbey Özgüler, 2018: 77). Türkçe bilmeyenlerin doğrudan topluma dahil olamayacağını göstermektedir. Dil, kısmen iş deneyimi yoluyla öğrenilirken, birkaç kişiden fazlası dili bir engel olarak görüyor. Dil ile bir sorun olarak karşılaşmayanlar daha entegre görünmektedir. Genç yaşta olmak ve eğitim almak, dil öğrenme sürecinde etkili olarak belirtilebilir. Açıkça, Türkiye'de kalmak isteyenler topluma dahil olmaya çalışmaktadır. Türkiye'de uzun dönemli kalmak istemeyenler Türkçe öğrenerek bütünleşmeye odaklanmamaktadır (Sunata vd., 2018: 121).

Dil bilmemekten kaynaklanan iletişimsizlik sosyal uyumu olumsuz etkilemektedir. Özellikle olgun yaştaki bireylerin kendi dil ve kültürleriyle birlikte göç alan toplumda sosyalleşmeleri önem taşımaktadır (Adıgüzel, 2016: 174). Yerleşim dokusuna eklenen unsurlarla (Türkçe dışındaki dillerdeki ilanlar ve tabelalar, göçmenlere ait kurumlar, kısaca göçmenlerin taşıdığı ve getirdiği yaşam tarzını yansıtan eşyalar), göçmenler de yerleşim yerle-

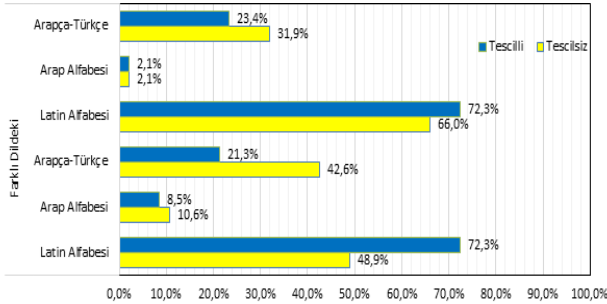
rinde dilsel manzaralar oluşturmaktadır. Torkington, dilsel manzara kavramını, kamusal alanlarda yazılı olarak görünen ve tüm reklam panolarında ve kamusal tabelalarda görünen dil olarak tanımlar. Belirli bir yerde önemli ölçüde görünür hale gelen dilsel manzaralar, mekanın söylemsel inşası için de bir araç haline gelir (Kaya, 2014: 130).

Görsel 5. Arapça Görsellerin Tabelalarda kullanımı (Yazarlar arşivi)

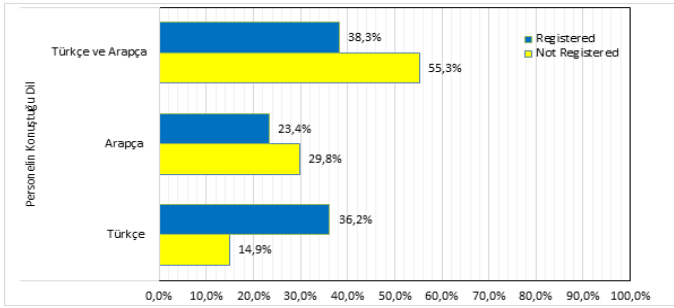
Tescilli Binalar: Çalışma alanında bulunan dükkânların tabela ve duyuruları incelendiğinde tescilli binaların tabelalarının %72,3'ünün Latin harfleriyle yazıldığı tespit edilmiştir. Tescilli binaların %23,4'ünde hem Türkçe hem de Arapça tabelalar bulunmaktadır ve bunların %2,1'i sadece Arapça yazılmıştır. Binaları tescilli mağazaların %21,3'ü hem Türkçe hem de Arapça duyuru ve satış ilanlarını yazmıştır. İlanların %72,3'ü Latin harfleriyle yazılırken, mağazalardaki ilanların %8,5'i sadece Arapça yazılmıştır (Tablo 6).

Tescilsiz Binalar: Tescilsiz binalardan resimlerin %66'sı Latin harfleriyle yazılmıştır. Resimlerin %31,9'u hem Arapça hem de Türkçe yazılmıştır. Mevcut kartların %2,1'i yalnızca Arapçadır. İlan bölümünde %48,9'u Latin harfleriyle, %42,6'sı hem Türkçe hem de Arapça yazılmıştır. İlanların %10,6'sı sadece Arapça olarak yazılmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Farklı Dildeki Tabelalar ve Bilgilendirmeler

Çalışma alanında mağaza personeli ve işçiler tarafından kullanılan dil incelenmiştir. Tescilli binalar, personel ve işçilerin %38,3'ü hem Türkçe hem de Arapça konuşmaktadır. Binaları kayıtlı mağazaların personel ve işçilerinin %36,2'si Türkçe, %23,4'ü ise sadece Arapça konuşmaktadır. Tescilsiz binalarda personel ve işçilerin %55,3'ü hem Türkçe hem de Arapça konuşmaktadır. %29,8'i Arapça konuşmaktadır ve mağaza personeli ile işçilerin %14,9'u da Türkçe konuşmaktadır (Tablo 7). Genel olarak, Arapça konuşan müşterilerin sayısının yüksek olması nedeniyle, bazı Türk dükkanları, Arap müşterileriyle konuşmak için Arap işçileri işe almıştır.

Tablo 7. Personelin Konuştuğu Dil

3.7.6. Dominant Giyim Tarzının Değişiklikleri

Mevcut gözlem ve bulgulara göre, giyim mağazalarının çoğu Suriyelilerin tasarımlarını ve stillerini kullanmaktadır. Bu tarz giyim, Suriyelilerin çoğunluğunu nedeniyle Fatih bölgesinde dominant bir tarz haline gelmiştir (Şekil 10). Türk markalarını satan dükkanlar bile Suriyelilerin zevkine uygun ürün seçip, satışa sunmaktadır. Markalar ise çoğunlukla Arap tarzını takip etmiş, tasarımlarını Arapların zevkleriyle ilişkilendirmiştir. Esnaf, Suriyeli müşterilerin ilgisini çekmek için genellikle Arapça reklamlarla müşterileri çekmeye çalışmakta ve Suriyeli işçi istihdam ederek müşterileriyle iletişim kurmayı kolaylaştırmaktadır.

Görsel 6. Suriyeliler Giyim Tarzı, Fatih (Yazarlar arşivi)

3.7.7. Fatih'te Getto Olgusunun Araştırılması

Literatür kısmında verilen kavramsal açıklamalar ve tanımlara bakarak ve Ali Kuşçu bölgesinde yapılan araştırmalarla ve literatür kısmında verilen kavramsal açıklama ve tanımlara bakarak çalışmada elde edilen sonuçlar, bölgenin kültürel ve sosyal kimliklerindeki değişimlerin yanı sıra gettoların oluşumuna da işaret ediyor. Bölgedeki Suriyeli nüfus yoğunluğunun yüksek olması, Arap dilinin yaptığı kültürel değişimler ve bu bölgedeki homojen ilişkiler, gettonun doğasının yarattığı mekansal ayrılığa işaret ediyor. Çalışma alanının kültürel bağlamında hâkim dil, bölgenin hâkim giyim tarzı, Türk mağazalarının, Suriye tarzına değişmesi, Suriye tarzında ticari ve kültürel ürünlerin sunulması gibi değişiklikler, bu alanda gettoların oluştuğunu göstermektedir. Göçmenler lokantalarda ve kafelerde toplanmış ve yurttaşlarıyla sosyalleşmeyi, bölgede sosyal gruplar ve mekansal ayrışma yaratmayı tercih etmişlerdir. Son yıllarda tabelaların yazımını değiştirmek, bölgedeki ticaret ve kültürel değişimlerin nasıl olduğunu izlemek için yapılan çabalara ek olarak, yetkililer çok başarılı olamamışlar. Gettonun bir alameti olan mekânsal ayrılık, bu alanda göçmenler tarafından yapılmakta ve güçlendirilmektedir. Sonuç olarak getto kavramının parametrelerine göre Ali Kuşçu mahallesinin Suriye gettolarının özelliklerini taşıdığı söylenebilir.

Sonuç

İstanbul, tarih boyunca birçok göçmene ev sahipliği yapmış şehirlerden biridir. Son yıllarda göçmen sayısındaki artış, kültürel ve sosyal entegrasyon konusunda endişelere yol açmıştır. Bölgedeki Suriyelilerin yaygın göçü toplum üzerinde ciddi bir etki yaratmıştır. Kültürel, sosyal ve çevresel bağlamdaki değişiklikler, insanların ikamet ettikleri bölgeden kaçınılmaz olarak yer değiştirmelerine yol açmıştır. Göçmenlerin ev sahibi ülkelerle geç entegrasyonu gibi kültürel ve sosyal alanlardaki sorunlar, toplumda nüfus örtüşmesine ve mekansal ayrışmaya neden olmuştur. Ali Kuşçu bölgesinde yapılan araştırmalarla Suriye gettolarının eğilimi analiz edilmiştir. Bölgede Suriyeli göçmenlerin varlığı, ekonomik refah ve canlanmayı sağlamış olsa da bölgenin somut ve somut olmayan kültürel mirasında değişiklik ve kültürel kimliğinin dil ve giyimdeki değişiklik yoluyla ortadan kalkması vb. durumlar bölgenin kültürel kimliği çarpıcı biçimde değişmektedir. Yerli halkların göçü ve yerlerine daha fazla kira ödeyen Suriyeli göçmenlerin gelmesi ile bölgedeki kentsel gelişmeler de soylulaştırma olgusu açısından incelenmiştir. Bu eğilim New York, Londra ve Philadelphia gibi şehirlerde yaygındır ancak uzun bir geçmişi olan ülkelerde önemlidir. Getto ve soylulaştırma olgusunun

gerçekleştirdiği sosyal ve kültürel değişimler, Fatih bölgesinin kültür mirasına ciddi zararlar vermiştir.

Göçmenler tarafından bölgenin kültürel bağlamında yapılan değişiklikler, bölgenin kültürel yapısını değiştirmiştir. Göçmenler tarafından oluşturulan gruplar, her biri menşe ülkenin kültürünün bir sembolü olan Suriye gettolarının oluşmasına neden olmuştur. Yurttaşlarının dilini, giyim tarzını ve sosyal çevrelerinin seçimini tercih ederek Suriye benzeri bir bölge yaratmışlardır ve bu grupların Ali Kuşçu bölgesindeki yoğunlaşması bölgenin genel görünümünü değiştirmiştir. Böylece bölgedeki Türk vatandaşları yabancı olma hissini dile getirmektedirler. Düşük gelirli sakinlerin bu bölgenin bazı noktalarından ve yüksek kira ödeyebilen yabancıların bu bölgelere taşınması, Türklerin vatandaşlık duygusuna zarar vermiştir. Orta ve üst gelir gruplarının, Fatih bölgesine yönelmesi, oradaki arazilerin maddi değerini artırmış, dolayısıyla bölgede bulunan yerel toplumun yaşamasını imkânsız hale getirerek bölgede sosyo-kültürel bir değişim yaşanmasına neden olmuştur. Yerleşimin yerini belirleyen ana faktör kültür olmasa da önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Mahalleye yeni yerleşen zengin sınıf, mahalleye maddi değer kazandıracak, eski sakinlerinin yer değiştirmesine neden olacaktır. Bu nedenle soylulaştırma sürecinin ilk aşamalarında, ekonomik açıdan farklı sosyal statülere sahip grupların bir arada yaşaması sonucu sosyal sınıf çatışmalar ve ayrışmalar ortaya çıkaracaktır.

Soylulaştırma faktörünün sadece bölgede bulunan Türk vatandaşları ile çatışma değil, mevcut alanda bulunan tarihi ve kültürel mirası da etkilemektedir. Kültürel mirasın korunmasında şehre aidiyet duygusu çok önemlidir. Sonuçlardan da anlaşılacağı üzere göçmenlerin kiraladığı dükkanlarda tescilli binaların cephesinde yapılan manipülasyon sayısı daha fazladır. Belediyenin tescilli binaların korunmasının önemi konusundaki uyarılarının aksine, bina cephesine klima ve tente takılması da bu binaların tahrip olmasına neden olmuştur. Bu tarihi alanın korunmasının önemi, bu alanda çalışmalara yol açmıştır. Göçmen grubun entegrasyonu, ev sahibi ülkenin kültürüyle bütünleşmemesi, dil öğretiminin ihmal edilmesi ana topluluktan ayrılmaya neden olmuştur. Topluma entegre olmayan sığınmacı ve göçmen grupları oluşturmak, Türkiye gibi bir göçmen alımı yüksek olan ülke için önemli bir konu olabilir. Bugüne kadar yapılan çalışmalar, göçmenlere ve sığınmacılara dil öğretiminin önemini de vurgulamaktadır. Bazı göçmenlerin Türkiye’de kalma ısrarı ve geri dönüşü olmayan göçleri nedeniyle belediyelerin göçmenleri eğitmek için önlemler alması gerekmektedir.

Göçmenleri topluma entegre etmeye ve ev sahibi insanlar ile göçmenler arasındaki mesafeyi azaltmaya yardımcı olarak sosyal ve kültürel bölünmeler önlenir. Her şeyden önce, göçmenlerin bir dil öğrenmelerine yardımcı olmak, onları topluma entegre eder ve sosyal izolasyonlarını önler. Kentsel alanlarda dernek kurarak sosyal ve kültürel bağlar oluşturmak göçmenlerin aidiyet duygusunu artırabilir. Ev sahibi ülkenin topluma ve kültürüne aidiyet duygusu arttıkça, göçmenler de topluluğun somut ve somut olmayan kültürel mirasının korunmasına katılacaklardır. Belediyeler, kültürel programlar düzenleyerek ve dil eğitimi vererek, ülkenin kültürel mirasını, geleneklerini ve kültürünü tanıtarak göçmenleri bu değerli mirasa daha aşina hale getirebilir ve onları bu mirası korumaya ve diğerlerine tanıtmaya teşvik edebilir. Ortak kültürel ve dini kutlama ve etkinlikler düzenlemek, göçmenlerin kaynaşmasına yardımcı olacak ve grubun tecrit edilmesini engelleyecektir. Derneklerin, dini merkezlerin, camilerin işbirliği ve hatta kültür, dil ve tarihle ilgili dersler ve kurslar düzenlenmesi belediyelere bu konuda yardımcı olabilir. Göçmenler çevreyle ne kadar çok iletişim kurabilirse, o kadar az izolasyon ve gettoların oluşumu meydana gelecektir. Türkiye’de tanık olduğumuz geri dönüşü olmayan göç nedeniyle göçmenlerin ev sahibi ülkemize adaptasyon süreci zaman almaktadır. Ancak bu süreç zaman alıcı olsa dahi göçmenlerin ülkeye adaptasyonu ve bununla ilgili organizasyonlar Türkiye’nin kültürel kimliğinin ve değerli kültürel mirasının korunması açısından gereklidir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Yusuf (2016). “Göçmenlerin Kültürel Entegrasyonu”. *Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler*. Ed. A. Esen & M. Duman. İstanbul: WALD, 171-194.
- Brusle, Tristan, & Varrel, Aurelie (2012). “Introduction. Places on the Move: South Asian Migrations through a Spatial Lens”. *South Asia Multidisciplinary Academic Journal*, 6: 1-12.
- Canbey Özgüler, Verda (2018). “Kitlesele Göçlerin Emek Piyasalarına Etkisi: Türkiye’deki Suriyeliler”. *Journal of Social Policy Conferences*, 74: 77-102.
- Castles, Stephen & Miller, Mark J. (2008). *Göçler Çağı*. Çev. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Çeker, Ali ve Belge, Rauf (2015). “İstanbul’da Kentsel Dönüşüm Kapsamında Gerçekleşen Bir Olgü: Soylulaştırma”. *Türk Coğrafya Dergisi*, 65: 77-86.
- Dinçer, Osman Bahadır vd. (2013). *Suriyeli Mülteciler Krizi ve Türkiye: Sonu Gelmeyen Misafirlik*. Ankara: USAK ve Brookings Enstitüsü.
- Ennaji, Moha (2005). *Multilingualism, Cultural Identity, and Education in Morocco*. London: Springer Science & Business Media.
- Eser, Büşra (2018). “Mülteci Restoranları Gastronomik Sahanın Neresinde? Göçmen Mahalleleri, Mülteci Yemekler ve Mekânsal Ayrışmaya Dair Kuramsal Bir Giriş”. *ViraVerita E-Dergi*, 8: 172-195.
- Glass, Ruth (1964). *London: Aspects of Change*. London: MacGibbon & Kee.
- Hamnett, Chris (1984). “Gentrification and Residential Location Theory: A Review and Assessment”. *Geography and the Urban Environment*. Eds. D. T. Herbert & R. Johnston. Chichester: Wiley and Sons, 283-322.
- İçduygu, Ahmet & Ayaşlı, Enes (2019). *Geri Dönüş Siyaseti: Suriyeli Mültecilerin Dönüş Göçü İhtimali ve Gelecek Senaryoları*. MiReKoc Çalışma Notları, İstanbul.
- Karimi M. Ali (2011). *The West Side Story: Urban Communication and the Social Exclusion of the Hazara People in West Kabul*. Postdoctoral Study. Canada: University of Ottawa.
- Kavas, Asmin vd. (2019). *İstanbul’da Suriyeliler ve Savaş Sonrası Suriye Gettoları*. Ankara: TEPAV.
- Kaya, Ayhan (der.) (2014). *Farklılıkların Birlikteliği: Türkiye’de ve Avrupa’da Birarada Yaşama Tartışmaları*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- Kolukıncık, Suat ve Özcan, Nurcan (2019). “Farklılık ve Farkındalık Ekseninde Suriyeli Göçmen Nüfusun Sosyolojik Özellikleri: Payas İlçesi Örneği”. *Göç Dergisi*, 6(2): 191-212.
- Pacione, Michael (2009). *Urban Geography: A Global Perspective*. London: Routledge.
- Putnam, Robert D. (2007). “E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century the 2006 Johan Skytte Prize Lecture”. *Scandinavian Political Studies*, 30(2): 137-174.
- Smith, Neil (1996). *The New Urban Frontier: Gentrification and the Revanchist City*. London: Routledge.

- Smith, Neil (2006). “Yeni Küresellik, Yeni Şehircilik: Küresel Kentsel Strateji Olarak Soylulaştırma”. Çev. İlknur Urkun-Bowe ve İbrahim Gündoğdu. *Planlama Dergisi*, 2: 13-27.
- Smith, Neil (2015). “Mutenalaştırma, Sınır ve Kentsel Mekânın Yeniden Yapılandırılması”. *Kentin Mutenalaştırılması*. Ed. Neil Smith & Peter Williams. Çev. Melike Uzun. İstanbul: Yordam Yayınları.
- Soytemel, Ebru & Şen, Besime (2016). “İstanbul’da Soylulaştırma: Orta Sınıfın Sosyal Ağları ve Mekân Yaratma Stratejileri”. *İstanbul Kimin Şehri?* Haz. Dilek Özhan Koçak ve Orhan Kemal Koçak. İstanbul: Metis Yayıncılık, 85-112.
- Sunata, Ulaş vd. (2018). “İstanbul’a Mülteci Rotaları ve Emek Piyasasına Katılım Dinamikleri: Suriyeli Olmayanlar ile Karşılaştırmalı Suriyeliler Örneği”. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 3(2): 121-144.
- Südaş, İlkay (2014). “Biz Turist İstedik İnsanlar Geldi”. *Farklılıkların Birlikteliği: Türkiye ve Avrupa’da Birarada Yaşama Tartışmaları*. Der. Ayhan Kaya. İstanbul: Hiperlink Yayınları, 121-150.
- Tümertekin, Erol ve Özgüç, Nazmiye (1997). *Beşeri Coğrafyada İnsan Kültür Mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- URL-1: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. <https://www.goc.gov.tr/> (Erişim: 27.12.2020).
- URL-2: In Print: Ghetto: The Invention of a Place, the History of an Idea. <https://urbanland.uli.org/planning-design/ghettoinvention-place-history-idea/> (Erişim: 22.01.2021).
- URL-3: <https://www.istanbulium.net/2016/10/pervititch-haritalari-tarihi-yarimada.html> (Erişim: 25.12.2020).
- URL-4: “İstanbul’da Mini Suriye”. *Hürriyet Gazetesi*, 27 May 2018. www.hurriyet.com.tr/gundem/istanbulda-mini-suriye-40849791 (Erişim: 27.12.2020).
- URL-5: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-259059/cay-kulturu--tea-culture.html> (Erişim: 27.12.2020).
- Uysal, Ülke Evrim (2006). “Soylulaştırma Kuramlarının İstanbul’da Uygulanabilirliği: Cihangir Örneği”. *Planlama*, 2: 77-92.
- Wacquant, Loic (2004). “Ghetto”. *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences*. Eds. N. J. Smelser & P. B. Baltes. London: Pergamon Press, 1-7.

“COPE–Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” ereve-sinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Teřekkür: Veri toplama konusundaki yardımları için Arya Saboury Far’a ve verileri analiz ettiği için Mehdi Badel’e teşekkür ederiz.

Etik Kurul Belgesi: Bu alıřma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

ıkar atışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarların potansiyel bir çıkar atışması yoktur.

Katkı Oranı Beyanı: Birinci yazar literatür ve analiz aşamalarında; ikinci yazar tartışma bölümünün zenginleştirilmesi ve makalenin genel düzenlenmesinde katkıda bulunmuştur.

The following statements are made in the framework of “COPE–Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Acknowledgment: *I thank Arya Saboury Far for her help with data collection and Mehdi Badel for analyzing the data.*

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The authors have no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.*

Author–Contributions Statement: *The first author is in the literature and analysis stages; the second author contributed to enriching the discussion section and general editing of the article.*